

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Luomuliitto pitää reiluuden ja kannattavuuden teemaa koko ruokajärjestelmän tulevaisuuden kannalta ratkaisevana. Strategialuonnos tunnistaa kannattavuushaasteen, mutta ei vastaa siihen, mistä ja miten kannattavuus syntyy. Luonnos jää abstraktille tasolle, jossa painopiste on vienti- ja teknologiavetoisessa kasvussa, kun taas alkutuotannon perusedellytykset ja arvo jäävät käsittelemättä.

Ilman selkeitä linjauksia on mahdotonta rakentaa kestävää pohjaa myöhemmälle toimeenpanolle.

Luomuliitto katsoo, että reilu ja kannattava ruokajärjestelmä edellyttää:

selkeää suuntaa alkutuotannolle, rakenteellista uudistusta, joka vahvistaa pk-jalostusta ja paikallisia ketjuja,

tasapainoa viennin ja omavaraisuuden välillä, ja viljelijöiden taloudellista ja henkistä turvaa pitkäjänteisen politiikan kautta.

Lisäksi strategian tulee nojata jo olemassa oleviin ohjelmiin, kuten Luomu 2.0 -ohjelmaan, jotta se ei jää irralliseksi muusta kansallisesta politiikasta.

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

Strategialuonnoksen analyysi on oikeansuuntainen, mutta jää pintapuoliseksi. Käytännössä suomalaisessa ruokajärjestelmässä arvonlisä keskittyy ketjun loppupäähän, kun taas tuottajat kantavat suurimman riskin. Tämä rakenteellinen epäsuhta on tunnistettu jo pitkään, mutta tarvitaan konkreettisia keinoja sen korjaamiseksi.

Luomuliitto korostaa, että arvonalisä ei voi perustua ainoastaan jalostusasteen nostamiseen, kuten strategialuonnos esittää. Alkutuotanto tuottaa jo itsessään arvoa – ruoan lisäksi se tuottaa huoltovarmuutta, maisemaa, maaperän hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuutta. Nämä eivät ole pelkkiä "sivuhyötyjä", vaan osa yhteiskunnallista arvomuodostusta, jonka tulisi näkyä myös viljelijän tulotasossa ja tukipolitiikan rakenteessa.

Luomuliitto ehdottaa, että strategiaan sisällytetään:

pk-jalostuksen ja paikallisten jalostusverkostojen systemaattinen vahvistaminen,

lyhyiden toimitusketjujen ja tuottajavetoisten markkinointikanavien tukeminen,

kaupan ja teollisuuden sopimusmallien läpinäkyvyyden ja reiluuden lisääminen sekä sopimusviljelyn ehtojen kohtuullistaminen,

alkutuotannon ympäristö- ja yhteiskuntahyötyjen tekeminen näkyväksi osana arvomuodostusta,

uudet reilun arvonalisän mallit, jotka eivät perustu vain ketjun kasvuun vaan arvopohjan uudistumiseen.

Lisäksi tulisi asettaa kansallinen tavoite pk-elintarviketeollisuuden osuudelle ruokajärjestelmässä. Ilman tätä ei synny kestäväää pohjaa arvonalisän oikeudenmukaiselle jakautumiselle.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Strategialuonnos painottaa viennin kasvua, mikä on perusteltua osana ruokajärjestelmän kehittämistä. Luomuliitto kuitenkin korostaa, että viennin kasvun rinnalla on varmistettava myös kotimaisen ruokahuollon turvaaminen ja alkutuotannon elinvoimaisuus. Vientipainotteinen kehitys ei saa heikentää huoltovarmuutta, alueellista elinvoimaa tai pk-toimijoiden mahdollisuuksia.

Lisäksi viennin kasvun ei tulisi perustua vain jalostusasteen nostamiseen, vaan myös arvonalisän uudistamiseen: korkeaan laatuun, jäljitettävyyteen ja ekologiseen vastuullisuuteen. Suomen luomusertifiointi on kansainvälisesti vahva laatutunnus, jota ei hyödynnetä strategiassa riittävästi. Se

tarjoaa Suomelle kilpailuedun markkinoilla, joissa kuluttajien luottamus ja tuotannon läpinäkyvyys ovat yhä tärkeämpiä.

Luomuliitto esittää, että strategiaan lisätään:

viennin kasvutavoitteen rinnalle tavoite lisätä arvonlisää vastuullisuuden kautta, ei vain volyymilla,

luomun huomioiminen selkeästi Suomen vientistrategiassa,

vientiä tukevien pk-yritysten ja jalostuksen kehittämispanostusten vahvistaminen.

Vientistrategian tulee rakentua pitkäjänteisesti ja kestävien arvojen varaan, ei lyhyen aikavälin markkinalähtöisesti. Näin vienti ja huoltovarmuus voivat tukea toisiaan, eivät kilpailla keskenään.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

Tavoite on tärkeä ja strategialuonnoksen suunta oikea, mutta keinot jäävät abstrakteiksi. Ruoka-alan vetovoimaa ei voida lisätä pelkillä mielikuvilla tai markkinoinnilla, vaan vahvistamalla alan perusedellytyksiä: kannattavuutta, jatkuvuutta ja arvostusta.

Erityisesti alkutuotannossa houkuttelevuus liittyy toimeentuloon, työhyvinvointiin ja sukupolvenvaihdojen mahdollistamiseen. Nykyisessä tilanteessa viljelijöiden jaksaminen ja alan tulevaisuususkot ovat koetuksella. Strategiassa todetaan oikein, että uudet osaajat tarvitaan alalle – mutta he eivät tule, ellei ala mahdollista kohtuullista toimeentuloa ja ennustettavaa toimintaympäristöä.

Luomuliitto ehdottaa, että strategiaan kirjataan:

mittarit alkutuotannon kannattavuudelle ja viljelijöiden tulokehitykselle,

toimenpiteet työhyvinvoinnin ja jaksamisen vahvistamiseksi osana huoltovarmuutta,

sukupolvenvaihdosten tukeminen ja uusien yrittäjien alalletuloa helpottavat rahoitus- ja neuvontamallit,

luomutuotannon ja agroekologisten toimintamallien näkyvä asema alan vetovoimatekijöinä, koska ne vastaavat yhä useamman nuoren viljelijän arvolähtöjä.

Ruoka-alan houkuttelevuus syntyy reiluudesta ja tulevaisuuden mahdollisuuksista – ei pelkästään kasvusta tai tehokkuudesta.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Strategialuonnos viittaa eläinten hyvinvointiin lähinnä mittarien ja teknologian kautta.

Luomuliiton näkemyksen mukaan eläinten hyvinvointi ei synny automaatiosta, vaan kokonaisvaltaisesta tilakulttuurista, jossa eläin nähdään elävänä olentona, ei tuotantoyksikkönä.

Luomutuotannon periaatteet – luonnonmukainen käyttäytyminen, ulkoilu, laidunnus ja laadukas ravinto – ovat suoraan linjassa hyvinvointitavoitteiden kanssa.

Luomuliitto ehdottaa, että strategiaan sisällytetään:

tavoite eläinten lajinmukaisen käyttäytymisen mahdollistamisesta kaikkien tuotantoeläinlajien osalta,

Laiduntamaan ja ulkotilaan pääsevien eläinten osuuden kasvattamisesta,

ja eläinten hyvinvointia tukevien investointien tukeminen sekä pienimittakaavaisen tuotteiden tilajalostukseen ja suoramyyntiin erikoistuneiden eläintuotantoyksiköiden tukeminen. Nykyisin vaaditaan aina tuotantomäärän laajentamista, jolloin pienet yksiköt joutuvat lopettamaan tuotannon.

Ilman näitä hyvinvointitavoite jää symboliseksi.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

Luomuliitto katsoo, että datatalouden tulee tukea viljelijöiden autonomiaa ja tiedonhallintaa, ei lisätä riippuvuutta ulkopuolisista alustoista. Tietojärjestelmien kehittämisessä on korostettava viljelijän oikeutta omiin tietoihinsa ja mahdollisuutta hyödyntää niitä omassa päätöksenteossa.

Avoimuus ja yhteentoimivuus ovat tärkeitä, mutta niiden on toteuduttava viljelijälähtöisesti ja vapaaehtoisuuden pohjalta – ei hallinnollisina velvoitteina. Teknologian tulee olla väline kestävyteen ja yhteistyöhön, ei päämäärä sinänsä.

Luomuliitto painottaa, että reilu datatalous tarkoittaa myös sitä, että digitaalinen kehitys tukee ekologisia tavoitteita, osaamista ja ruokaketjun luottamusta. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että datatalouden ratkaisut eivät syrji pienimuotoisia ja paikallisia toimijoita. Avoimuuden ja tietojärjestelmien kehittämisen tulee tapahtua tavalla, joka ei lisää byrokratiaa tai lisää riippuvuutta ulkopuolisista alustoista, vaan tukee viljelijöiden omaa autonomiaa ja tiedonhallintaa.

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Luomuliitto pitää huoltovarmuutta kansallisen ruokastrategian keskeisimpänä kokonaisuutena. Strategialuonnos tunnistaa aiheen merkityksen, mutta käsittelee sitä ensisijaisesti logistisena ja hallinnollisena järjestelmänä. Huoltovarmuuden ydin on kuitenkin elinvoimaisessa kotimaisessa alkutuotannossa sekä toimivissa, useisiin erilaisiin tuotantotapoihin ja ruokajärjestelmiin perustuvissa alueellisissa ruokaverkoissa.

Huoltovarmuutta ei voida rakentaa järjestelmälle, joka on liian keskittynyt tai riippuvainen tuontipanosista. Paikallisuus, alueellinen omavaraisuus ja tuotannon hajauttaminen ovat huoltovarmuuden keskeisiä vahvuustekijöitä.

Luomuliitto korostaa, että huoltovarmuus liittyy myös sosiaaliseen ja alueelliseen resilienssiin: miten viljelijät jaksavat, miten tieto kulkee ja miten paikalliset verkostot toimivat kriisitilanteissa. Luomutuotanto vahvistaa huoltovarmuutta. Tuotantotapa perustuu paikallisiin ja kotimaisiin tuotantopanoksiin, kiertotalouteen, viljelymaan pitkäaikaisen viljavuuden ylläpitoon ja yhteisöllisyyteen, jossa tutkittu tieto ja viljelijöiden käytännön kokemus yhdistyvät.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

Strategialuonnos käsittelee riskienhallintaa kapeasti teknisenä kysymyksenä. Todelliset riskit liittyvät ilmastonmuutokseen, panosriippuvuuteen ja tuotannon keskittymiseen. Riskienhallinnan näkökulmaa on syytä laajentaa kattamaan myös ekologiset ja rakenteelliset riskit, kuten riippuvuus tuontipanosista, tuotannon keskittyminen harvoille alueille sekä ilmastoriskien kasvu. Hajautettu ja monimuotoinen alkutuotanto parantaa ruokajärjestelmän kriisinkestävyttä enemmän kuin yksittäiset teknologiset ratkaisut.

Luomuliitto ehdottaa:

biologisen ja taloudellisen hajauttamisen lisäämistä,

monilajisten viljelykiertojen ja kierrätysravinteiden käyttämisen tukemista huoltovarmuustoimena,

ja viljelijöiden taloudellisen resilienssin seuranta osana riskienhallintaa.

Riskienhallinta on sekä ekologinen että taloudellinen kysymys.

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

Ruuantuotannon jatkuvuus perustuu ihmisiin, osaamiseen ja sukupolvenvaihdoksiin, viljelykelpoiseen ja viljavaan maahan ja harkittuun, tarpeenmukaisen maatalousteknologian käyttöön.

Ruuantuotannon jatkuvuuden turvaamisessa ei riitä, että peltoalaa ja tuotantorakenteita ylläpidetään – tarvitaan myös ihmisiä, jotka jatkavat työtä. Huoltovarmuus on myös viljelijöiden jaksamista, työhyvinvointia ja sukupolvenvaihdosten mahdollistamista. Ilman kohtuullista tulotasoa, toiminnan ennakoitavuutta ja alan arvostusta ei ole myöskään uusia viljelijöitä.

Luomuliitto korostaa, että strategian on tunnistettava viljelijöiden jaksaminen ja kannattavuus huoltovarmuuden perustana.

Luomuliitto ehdottaa:

Tavoitteeksi tulee asettaa, että viljelijöiden määrä ja alueellinen sijoittuminen pysyy vähintään nykyisellä tasolla,

sukupolvenvaihdosten ja uusien yrittäjien tukeminen huoltovarmuustoimena,

ja neuvonnan ja koulutuksen pitkäjänteinen resursointi sekä suomalaisissa käytännön olosuhteissa tehtävän tutkimuksen ylläpitäminen.

Ilman ihmisiä ei ole ruokaturvaa eikä huoltovarmuutta.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

Luomuliitto kannattaa tavoitetta ja painottaa, että panosomavaraisuus on huoltovarmuuden ydinehto. Se tarkoittaa ravinteiden, energian ja rehun kotimaista tuotantoa ja ravinteiden kiertoa yhdyskunnista takaisin maataloustuotantoon. Tuotantopanosten omavaraisuutta ei voi kehittää vain teknologisin ratkaisuin, vaan se edellyttää alueellista ravinnekiertoa, orgaanisen aineksen palauttamista maaperään ja panosriippuvuuden vähentämistä. Luomutuotannossa pitkään käytössä olleet kiertotalouden ja omavaraisen tuotannon periaatteet tarjoavat tähän valmiita ratkaisuja, joita tulisi hyödyntää laajemmin kansallisessa huoltovarmuusajattelussa.

Luomuliitto ehdottaa:

vuoteen 2040 mennessä vähintään 50 % ravinteista kierrätetään kotimaisista lähteistä,

rehuomavaraisuutta nostetaan alueellisin ratkaisuin,

ja uusiutuvan energian omavaraisuutta lisätään selkeällä aikataululla. Erityisesti biokaasulaitosten verkoston alueellisen kattavuuden, myös pienten laitosten perustamisen ja jatkuvuuden tukeminen, ovat tärkeitä maatalouden ja energiantuotannon huoltovarmuuden välinen yhdysside.

Panosomavaraisuus on osa sekä huoltovarmuutta että ilmastoratkaisua.

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Luonnon kantokyky on ruokajärjestelmän perusta, mutta strategialuonnos tarkastelee sitä liian kapeasti alkutuotannon velvoitteena. Luonnonvarojen kestävyys vaikuttavat kuitenkin myös elintarviketeollisuuden prosessit, jakeluketjut, logistiikka ja kulutusvalinnat. Vastuu ympäristön tilasta on jaettava koko ruokaketjulle, ei vain alkutuotannolle.

Lisäksi strategian tulee olla linjassa EU:n biodiversiteettistrategian, ilmastolain sekä kansallisen ennallistamissuunnitelman kanssa, jotta ympäristötoimet eivät jää irrallisiksi tavoitteiksi.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

Luomuliitto korostaa, että todellinen ilmastokestävyys syntyy maaperän hiilensidonnasta ja viljelymenetelmistä, ei vain teknologisista ratkaisuista. Ilmastovastuu ei voi kohdistua yksinomaan alkutuotantoon, kuten strategialuonnoksen painotuksesta voi tulkita. Myös jalostus, pakkaaminen, logistiikka ja kauppa muodostavat merkittävän osan ruokajärjestelmän ilmastovaikutuksista – esimerkiksi elintarviketeollisuuden tiekartan mukaan kuljetus ja varastointi aiheuttavat lähes yhtä suuret päästöt kuin alkutuotanto yhteensä. Siksi ilmastotavoitteiden on ohjattava koko ketjua, ei vain maataloutta

Luomuliitto ehdottaa:

tuki luonnonmukaisen tuotannon viljelymenetelmille käytännön maataloille sekä tutkimukselle ja neuvonnalle ilmastopolitiikan välineenä.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

Luonnon monimuotoisuus on itseisarvoinen luontoarvo, mutta myös välttämätön edellytys pölytystä vaativien viljelykasvien ja luonnonkasvien pölyttäjäien elinvoimaisuudelle ja toiminnalle. Monimuotoisuuden vahvistaminen on keskeinen osa ruokajärjestelmän ekologista kestävyyttä. Strategian tulee olla linjassa EU:n biodiversiteettistrategian sekä kansallisen ennallistamissuunnitelman kanssa ja varmistaa, että luonnon monimuotoisuus ei jää irralliseksi tavoitteeksi, vaan siihen kytkeytyvät myös maatalousympäristöjen hoito, viljelykierto, perinnebiotoopit ja pölyttäjäkannat.

Luomuliitto ehdottaa:

tavoite luomuviljelyalan kasvattamisesta vähintään 30 %:iin vuoteen 2040 mennessä,

monimuotoisuusmittarit osaksi strategian seurantaan,

ja strategian kytkeminen kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan.

CAP-tukien tulee palkita todellista biodiversiteetin edistämistä yhdistämällä tukiehtoihin synteettisten luontoon kertyvien torjunta-aineiden käyttämisen kieltö.

Monimuotoisuus on ruokaturvan vakuutus.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

Luomuliitto korostaa, että ravinnepäästöjen vähentäminen vaatii muutosta koko viljelyjärjestelmässä. Edellämainittu luomutuotanto-alan kasvattaminen 30 prosenttiin Suomen pelloista parantaa myös tämän tavoitteen toteutumista. Luomutuotanto, tarjoaa toimintamallin, jossa ei käytetä kaikkein herkimmin huuhtoutumisaltista väkilannoitetyyppeä ja pelloja viljellään painotetusti kasvipeitteisenä, jolloin ravinnehuuhtoutumariskit pienenevät. Ravinnekuormituksen vähentämisessä tulee keskittyä yksittäisten päästöjen sijaan ravinnekierron kokonaisuuden parantamiseen. Alueellinen omavaraisuus ja ravinteiden kierrätys tilojen välillä ovat keskeisiä ratkaisuja, joilla voidaan samanaikaisesti vähentää valumia, parantaa peltojen kasvukuntoa ja vahvistaa huoltovarmuutta. Maaperän elinvoimaisuus ja orgaanisen aineksen lisääminen ovat keskeisiä sekä vesitalouden että ravinnetalouden kestävyiden kannalta.

Ehdotetaan:

ravinnekierron alueellinen tavoite: vähintään 50 % ravinteista kierrätetään alueellisesti vuoteen 2040 mennessä,

peltojen vesitalouden parantamisen ohjelma,

ja maaperän hoidon koulutuksen vahvistaminen.

Alueellinen lisätuki vesistöjen varsilla oleville maataloille luonnonmukaisen tuotannon harjoittamiselle.

Strategian tulee vastata EU:n seurantavelvoitteisiin.

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Luomuliitto pitää ruokakulttuurin ja hyvinvoinnin teemaa strategian inhimillisenä ytimenä.

Ruoka ei ole vain ravintoa, vaan kulttuuria, yhteisöä ja hyvinvointia.

Luonnos tunnistaa aiheen, mutta käsittelee sitä lähinnä viestintäteemana, ei yhteiskunnallisena kysymyksenä.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

Luomuliitto ehdottaa:

kansallinen ruokakasvatusohjelma,

luomuruoan osuuden kasvattaminen julkisissa hankinnoissa,

ja ruoan alkuperän ja tuotantotavan läpinäkyvyyden mittari.

Kotimaisuus on tärkeää, mutta vielä tärkeämpää on kestävä kotimaisuus.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoj

Luomuruoka tukee terveyttä kokonaisvaltaisesti ja vähentää torjunta-ainealtistusta.

Luomuliitto ehdottaa:

luomuruoan osuus julkisissa ruokapalveluissa 30 % vuoteen 2030 mennessä,

ja ravitsemus- ja kestävyyspolitiikan yhdistäminen.

Terveellinen ruoka on yhteiskunnallinen oikeus.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

EU:n luonnonmukaisen tuotannon kehittämistä koskeva toimintasuunnitelma (COM 2021/141) kannustaa jäseniä ekoalueiden (engl. biodistrict) perustamiseen ja kehittämiseen.

Luomuliitto ehdottaa:

tavoite perustaa useampi ekoalue Suomeen vuoteen 2040 mennessä,

rahoitusinstrumentit ekoalueiden kehittämiseen,

ja ruokamatkailun kytkeminen ekoalueisiin.

Ekoalueet yhdistävät ruoan, matkailun, koulutuksen ja yhteisöllisyyden.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

Luomuliitto ehdottaa:

yhteisöllisten ruokailuympäristöjen ja ruokapiirien lisäämistä,

että julkiset ruokapalvelut tukevat yhdessä syömistä,

ja että yhteisöllisyys tunnustetaan sosiaalisen osallisuuden ja aluekehityksen välineenä.

Yhteisöllisyys ei ole mittari, vaan toimintakulttuuri – se on osa hyvinvointia ja ruokaturvaa.

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

Luomuliitto katsoo, että ruokastrategian onnistuminen riippuu luvun 4 toimeenpanosta.

Hallinnon ja valvonnan on muututtava tukea ja yhteistyötä rakentavaksi, ei kontrollipohjaiseksi.

Hallinnon rooli ja johtamistapa

Hallinnon tulee siirtyä valvovasta ohjaavaan ja kumppanuutta rakentavaan johtamistapaan.

Päätöksenteon on perustuttava luottamukseen ja pitkäjänteiseen ohjaukseen, ei lyhytkestoisiin hankkeisiin. Hallinnon tehtävä on mahdollistaa, ei estää.

Valvonta ja valvontamaksut

Valvonnan on oltava oikeudenmukaista ja suhteutettua toimijoiden kokoon ja kantokykyyn.

Luomuliitto ehdottaa:

valvontamaksujen porrastusta,

riskiperusteista ja kannustavaa valvontamallia,

ja neuvovaa otetta mekaanisesti tapahtuvan tarkastamisen sijaan.

Luomusertifiointi on vientivaltti – valvontaa tulee kehittää uskottavuuden, ja sertifiointin tuomien hyötyjen, (ei hallinnollisen taakan) näkökulmasta.

Investoinnit ja rahoitus

Investointipolitiikan tulee tukea myös hyvinvointia ja ekologista kestävyyttä.

Luomuliitto ehdottaa:

hyvinvointi-investointien sisällyttämistä tukijärjestelmiin (eläinten hyvinvointi, työolosuhteet),

ekoalueiden ja yhteisöinvestointien tukemista,

ja pk-jalostuksen investointituen laajentamista.

Osaaminen ja tutkimus

Luomuliitto ehdottaa:

että luomututkimus nostetaan strategiseksi painoalueeksi,

että viljelijöiden käytännön osaamista ja vertaisoppimista vahvistetaan,

ja että tutkimus, koulutus ja käytäntö kytketään yhteen ekoalueiden kautta.

Yhteenveto

Luomuliitto katsoo, että strategian toimeenpano edellyttää hallinnon kulttuurimuutosta, valvonnan uudistamista ja kestävyyttä tukevia investointeja.

Valvonta ei saa estää pientä ja monimuotoista tuotantoa, vaan sen tulee olla kehittämisen väline. Strategian on vahvistettava luottamusta, osaamista ja yhteistyötä – vain näin ruokajärjestelmästä tulee kestävä ja resilientti.

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Luomuliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta Kansallinen ruokastrategia 2040.

Pidämme strategiatyötä tärkeänä avauksena, mutta katsomme, että nykyinen luonnos on liian yleisluonteinen, teknologiapainotteinen ja etäinen suhteessa alkutuotantoon. Strategian visio ”Onnellisen ruuan maa” on kannatettava, mutta sen toteutuminen edellyttää, että ruoan tuotannon ekologinen, taloudellinen ja inhimillinen perusta tunnistetaan ja siihen asetetaan konkreettiset tavoitteet. Luonnoksesta puuttuvat linjaukset, jotka ohjaisivat alkutuotannon investointeja, pk-jalostuksen kehittämistä tai paikallisten ruokaketjujen vahvistamista.

Lisäksi strategialla on oltava vahva yhteys jo olemassa oleviin kansallisiin ja kansainvälisiin ohjelmiin ja sitoumuksiin, kuten:

Luomu 2.0 -ohjelmaan,

EU:n biodiversiteetti- ja maaperästrategioihin,

EU:n luonnonmukaisen tuotannon kehittämistä koskevaan toimintasuunnitelmaan,

CAP-suunnitelmaan,

sekä kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan.

Näin ruokastrategia ei jää erilliseksi asiakirjaksi, vaan toimii koko ruokajärjestelmän läpileikkaavana ohjausvälineenä.

Luomuliitto painottaa myös, että strategian toimeenpano edellyttää hallinnon kulttuurimuutosta. Jos hallinto pysyy ensisijaisesti valvovana ja tulosperusteisena, ei uudistavaa ja yhteistyöhön perustuvaa ruokajärjestelmää voida rakentaa. Hallinnon tulee olla tukeva, neuvova ja luottamukseen perustuva kumppani, joka mahdollistaa kestävä tuotannon kaikenkokoisille toimijoille. Luomuliitto kannattaa strategian tavoitteita huoltovarmuudesta, luonnon kantokyvystä ja yhteisöllisyydestä, mutta korostaa, että ilman konkreettisia mittareita ja aikataulutettuja tavoitteita nämä jäävät julistuksiksi.

Strategian on vastattava kysymykseen: millaista ruokaa Suomessa halutaan tuottaa, kenen toimesta ja millä ehdoilla eli mitä kaikkea on tapahduttava, jotta Suomi on onnellisen ruuan maa vuonna 2040.

Strategian tulee myös olla pitkäjänteinen ja ylittää hallituskausien vaihtelut. Ruoantuotannon tulevaisuutta ei voida rakentaa nelivuotisen politiikkajänteiden varaan, vaan strategian on tarjottava vakaa ja ennakoitava suunta investoinneille ja yrittäjyyden jatkuvuudelle.

Strategiassa on myös tunnistettava, että Suomessa toimii rinnakkain useita ruokajärjestelmiä: teollinen, vientivetoinen järjestelmä ja paikallisuuteen perustuva agroekologinen järjestelmä. Näitä ei tule asettaa vastakkain, vaan molempia tarvitaan – eri mittakaavassa – turvaamaan huoltovarmuutta, ruokakulttuuria ja kestävä tuotantoa.

Luomuliitto pitää tärkeänä, että ruokastrategian toimeenpano yhdistetään Luomu 2.0 -ohjelman ja muiden olemassa olevien politiikkavälineiden kanssa.

Strategian tulee tunnistaa luomutuotanto keskeisenä keinona yhdistää ilmasto-, ympäristö- ja huoltovarmuustavoitteet konkreettisiksi toimiksi.

Lisäksi Luomuliitto ehdottaa, että strategian toimeenpanossa:

kehitetään valvontamaksujen porrastus ja riskiperusteinen, kannustava valvontamalli,

otetaan käyttöön hyvinvointi-investointien tukeminen (eläinten hyvinvointi, työolosuhteet, yhteisölliset hankkeet),

ja tuetaan ekoalueiden (biodistricts) perustamista osana alueellista kehitystä ja matkailua.

Luomuliitto painottaa, että ruokastrategian perimmäinen tehtävä on varmistaa, että Suomessa on myös tulevaisuudessa elinvoimaista ja monimuotoista alkutuotantoa. Strategia ei voi perustua vain teknologiaan ja vientiin – sen on rakennuttava ihmisistä, maasta ja yhteisöistä, jotka tuottavat ruokaa luonnon kantokyvyn rajoissa.

Vasta tällöin visio ”Onnellisen ruuan maasta” voi toteutua todellisuudessa – maana, jossa ruoka tuotetaan ja jaetaan niin, että se tuottaa hyvinvointia sekä ihmisille että luonnolle.

Rännäri Susann
Luomuliitto ry